כמים חיים

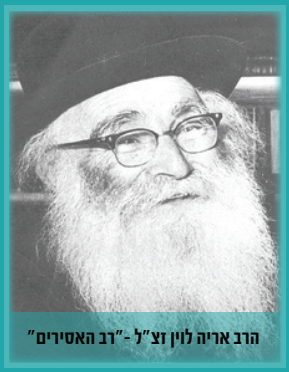
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרשת בשלח

י"א שבט תשע"ח

דרך חיים

"הים ראה וינס"- נס מפני הנס, מפני יוסף שנס מאשת פוטיפר.

מדוע זכה יוסף הצדיק שרק בזכותו נס הים ונבקע?

ביאור עמוק על כך כתב בעל ה'כתב סופר' זצ"ל; כשעם ישראל עמד לפני הים לא רצה הים להיבקע, וטען: הנכם עם של מוגי לב, הרי ביריקה אחת של כל אחד די כדי להטביע את המצרים הרודפים אחריכם. לפי החשבון המספרי העצום היו עם ישראל מליוני אנשים, נשים וטף. ומדוע שלא תפנו עורף ותלחמו במצרים? ומה ענו עם ישראל על טענתו של הים; אין אנו יכולים להילחם, כיוון שהם היו לנו לאכסניא בשעת הדחק.

ולכאורה, זו טענה דחוקה ורחוקה עד שתכריע את טענתו של הים. וכי זו אכסניא?! והרי רד"ו שנה היה "רצח עם" במצרים, וכי ישנה טובה שיש להשיב למצרים על כל הרעה שגמלו אותנו?!

וכאן ארונו של יוסף מכריע את טענת הים. הרי יוסף היה מנהיגם של ישראל ומצרים. יוסף עבר נסיון קשה עם אשת אדוניו ועמד בו בגבורה, רק שמעשיו הסגירו אותו בכך שבגדו נשאר בידי אשת פוטיפר, ולולא כך לא הייתה טענתה מגובה בשום אחיזה. אם כן מדוע יוסף שם עצמו במקום של אשמה והשאיר את בגדו בידה?

אלא שבשביל להוציא את בגדו מידה יצטרך יוסף להילחם עמה, וזכר לה יוסף את חסדה הגדול זה שנים רבות, "וכל טוב אדוניו בידו", והעדיף להיות מושפל ומבוזה ברבים לדיראון ולחירוף ורק לא להיות כפוי טובה.

לכן כשבני ישראל מגיעים אל הים וטענתו הניצבת מולם, עונים עם ישראל בעוצמה: יש לנו הכרת הטוב על כל השנים שחיינו במצרים וקיבלנו מהם אכסניא. טענה זו מתקבלת על ידי הים רק כשרואה את מנהיגם- יוסף הצדיק, שהשביע להעלות את עצמותיו עמהם כדי שטענתם תתקבל. על כן מכריזים בני ישראל: יש בנו הכרת הטוב, וחובה עליך להיבקע, כי לא נפנה עורף ונלחם גם אם בכך נאבד.

המשך בעמוד הבא

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: ish.tsadik@gmail.com | אתר: www.ish-tsadik.org.il

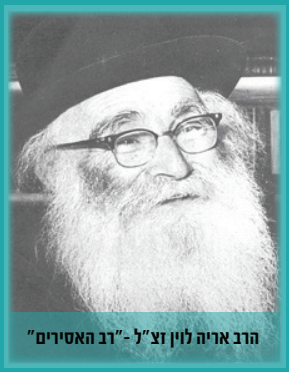
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

רחל אמנו שהייתה נביאה קראה לבנה אסף ויוסף- "יוסף ה' לי בן אחר" (את בנימין) ו"אסף ה' את חרפתי". ביאר המדרש שאם יישבר דבר מה בבית מעתה לא יאשים אותה יעקב אבינו אלא את הילד. ורצתה להטמיע בתוך הילד סגוליות מופלאה של הכרת הטוב כבר משחר הורתו, למען מידה תרומית זו תעמוד לו בשעת נסיון.

והיא זו שתוביל את עם ישראל- בניה ובנותיה להגיע לניסים מופלאים של קריעת ים סוף ושירתה.

שלכם בהוקרה רבה,

שבת שלום ומבורך!

חיים אידלס

המעוניין לשלוח אל הרב אידלס שאלות הלכתיות (בלבד) מוזמן לשלוח לכתובת
shut.r.eideles@gmail.com
תשובות יישלחו לשואלים ויפורסמו באתר עמותת 'איש צדיק היה' ובעלון.

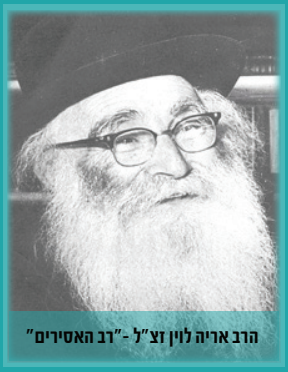
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

כתב רבי אריה בצוואתו:

"השתדלתי עד כמה שאפשר, בפחות ומעט, במצוות בין אדם לחברו, כמו שאמר הכתוב "ומה ה' אלהיך דורש מעמך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת"...

נזהרתי תמיד לקבל את כל אדם בסבר פנים יפות, עד שנעשה אצלי לטבע שני. גם נזהרתי להקדים שלום לכל אדם...

הייתי נזהר מאד מאד מבלי להיות כפוי טובה חלילה למי שהטיב עמי. כמו שאמרו חז"ל "כל הכופר בטובתו של חברו כאילו כופר בטובתו של הקב"ה". ואמרו במדרש שמות רבה "הפותח פתח לחברו- את נפשו חייב ליתן עליו", וזאת עמדה לי! הרבה למדתי מידת הכרת טובה מאחיי היקרים אסירי ציון שיחיו...

התאמצתי תמיד להיות מן הנעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפתם ואינם משיבים. ותיכף ומיד התפללתי שלא ייענש שום אדם בסיבתי...

השתדלתי בכל מאמציי כוחי להשריש בלבות בני ביתי שיחיו אהבת הבריות. ובמקום לנטוע שנאה ל'חפשים' השתדלתי להשריש אהבה וכבוד ויקר ל'יראים'".

(איש צדיק היה עמ' 314-315)

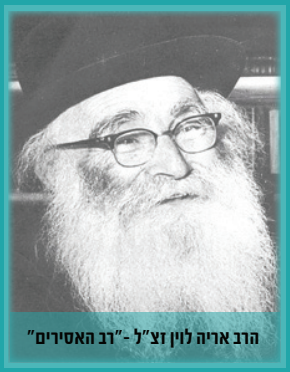
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

אחר שעסקנו בהלכות התפילה, התפילה במניין והאיסור לעשות מלאכה קודם התפילה, נחל בעזרת ה' לעסוק בחלקי התפילה וסדרה. אך קודם לכן נקדים מעט מדיני השכמת הבוקר, הקודמים לדיני התפילה עצמה.

עם קימתנו בבוקר אנו מודים להקב"ה על שהחזיר לנו נשמתנו, ומתוך הכרת טובה זו פותחים את יומנו החדש. לשם כך אנו אומרים מיד עם הקימה "מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמתי בחמלה", ועוצרים מעט לחלק את המשפט ומסיימים- "רבה אמונתך". לשם אמירת "מודה אני" אין צורך להקדים וליטול ידיים, משום שאין באמירה זו הזכרת שם שמיים.

לאחר מכן ניטול את הידיים. כאשר עלינו לדעת כי בטעם נטילת ידיים נאמרו טעמים שונים. טעם אחד הובא בדברי הרא"ש, והוא משום נקיון הידיים קודם עמדנו בתפילה לפני ה'. הרשב"א כתב טעם נוסף, משום שבשחרית אנו כבריה חדשה, ואנו מקדשים ידינו במים, כפי שעושה כהן שנכנס לעבודת ה'. הטעם השלישי הובא בדברי הזהר הקדוש, שלאחר השינה שורה על הידיים רוח רעה, אשר אינה מסתלקת אלא בעזרת נטילת הידיים שלש פעמים לסירוגין (בתחילה ימין ואחר כך שמאל). להלכה אנו מחמירים כשלושת הטעמים לחומרא, שבכל אחת מהסיבות נחייב נטילת ידיים, אמנם משום שספק ברכות להקל לא נברך אלא כאשר קיימים שני הטעמים הראשונים גם יחד. לדוגמא, אדם שישן עם כפפות על ידיו, הרי שלא שייך בו חיוב נטילת ידיים מטעם הנקיות, אך סוף סוף חייב ליטול משום שנעשה כבריה חדשה- ולכן יטול ידיו בבוקר אך בלא ברכה.

משום הטעם של רוח רעה כתבו הפוסקים שיש להקפיד להזדרז ליטול את הידיים מיד עם קומו משנתו, ולכן לא יילך ארבע אמות (כשני מטרים) קודם נטילת ידיים. לאור זאת היו שהקפידו להניח נטלה עם מים וקערה בסמוך למיטתם על מנת שיוכלו ליטול בסמוך לשנתם.

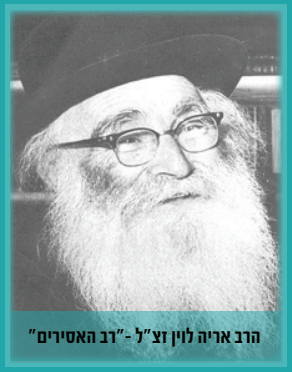
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

אך מצינו שרבים הקלו בדבר, והטעם לכך משום שלדעת הגר"א (כפי שהביא הגרש"ז אויערבאך זצ"ל מסורת בשמו) מיום שמסר הגר רבי אברהם בן אברהם פוטצקי ("הגרף פוטצקי") את נפשו על קידוש השם נחלש כח הסטרא אחרא וירדה הרוח הרעה מכוחה. אמנם למעשה ודאי נכון גם היום להקפיד ליטול את הידיים בזריזות, ובאם ניתן להשתדל שלא ללכת ד' אמות עד נטילת הידיים.

לאחר נטילת הידיים אנו מברכים "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על נטילת ידיים". אך משום שרוב בני האדם צריכים להתפנות בבוקר- אין מברכים, משום שאין לברך בגוף שאינו נקי, כלשון הפסוק "כל עצמותי תאמרנה". לכן אחר שנטל ידיו להסיר הרוח הרעה יילך להתפנות. לאחר מכן נשוב וניטול ידינו ונברך ברציפות את ברכות "על נטילת ידיים" על הנטילה, וברכת "אשר יצר" על ההתפנות.

ברכה נוספת אותה אנו מברכים מדי בוקר היא ברכת "אלהי נשמה", שהיא ברכת הודאה ושבח על הנשמה הטהורה שנתנה לנו חדשה ממרומים. ברכה צריכה לפתוח ב'ברוך' ולסיים ב'ברוך', אך ברכת "אלהי נשמה" אינה נפתחת ב'ברוך' משום שאנו אומרים אותה בסמיכות לברכת "אשר יצר".

אדם ששכח בבוקר לומר ברכת "אלהי נשמה" יכול לאמרה עד שיתפלל תפילת עמידה. אמנם אחר תפילת עמידה אין חוזרים ואומרים ברכת "אלהי נשמה", משום שברכת "מחיה המתים" שבתפילת עמידה יש בה מעין תוכנה של ברכה זו, וממילא אדם שאמר "מחיה המתים" נפטר כבר מברכת "אלהי נשמה".

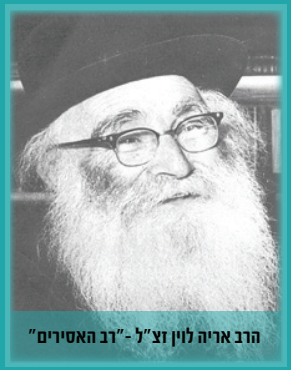
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת
עם הרב חיים אידלס

שאלה | **שלום עליך מו"ר,**

אודות התכלת שקיים בימינו.

אם זו התכלת הנכונה מדוע יש המוותרים על מצווה מדאורייתא זו על בסיס מקורות ממדרשים?

שניה, ידועים דברי הרמב"ם שהתכלת מעכבת את חוטי הלבן ורק כשאין ואנוסים אז אינה מעכבת, אם כן כיום יש עיכוב למצות הציצית אם לא מטילים תכלת? ומכאן הרי שזה ספק דאורייתא ועלינו לנקוט לחומרא?

באהבת עולם.

תשובה | האדמו"ר מראדזין (רבי גרשון חנוך העניך זצ"ל) הוכיח שהתכלת הופקה בזמן חז"ל מדיונון מסוים. הרב כתב על כך ספרים כדי לבסס את שיטתו, ואף נסע לראות את הדיונון חי. אמנם חלק עליו נחרצות הרב הראשי, הגאון הרב יצחק אייזיק הרצוג זצ"ל, ואפילו התכתב על כך עם משפחת הרבי. לטענתו התכלת היא חילזון אחר לחלוטין, וידוע שעבודת הדוקטורט של הרב הרצוג זצ"ל הייתה בנושא התכלת. ישנה שיטה נוספת בפוסקים, אשר מייחסת את התכלת לארגמון קהה קוצים.

דעת האוסרים להטיל כיום תכלת בציצית מוסברת מכמה סיבות; א. הנה הצגנו עתה מחלוקה גדולה, ואם כן מי אמר שתכלת זה הוא התכלת האמיתי. ב. גם לולא המחלוקת על התכלת ומקורה, הלא אין לנו שום מסורת של איש מפי איש מהו התכלת האמיתי, ואם כך הרי שכל הדעות בגדר השערות בלבד. ג. חז"ל מלמדים (מנחות מד א) אותנו שהחלזון שממנו הופק צבע התכלת עולה פעם בשבע שנה, וכן שגופו דומה לים. תיאורים אלו לא מסתדרים עם החלזונות שלגביהם סברו הפוסקים שמהם מופק צבע התכלת האמיתי. ד. בל נשכח שיש איסור להטיל תכלת לא נכונה בציציות, ובטלית לבנה יש חיוב לעשות צבע לבן בפתילות, על מנת שיהיה כצבע הכנף, ואם כן כל עוד לא מדובר בתכלת הוודאי הרי שישנה בעיה בצבע זה. ה. נוסף על כך, במדרשים מופיע שרק בביאת המשיח יתחדש התכלת, ובכלל שאור התכלת קשר לבית המקדש (עבודת ישראל אבות פרק ג).

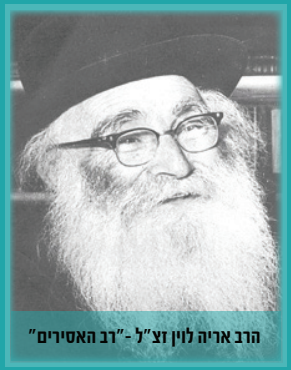
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

המשך תשובה |

על כל האמור ענו החולקים על פי דברי המהרי"ל המפורסמים (שו"ת חדשות סי' ה) שגילוי התכלת אפשרי גם כיום.

על הטענה שהחוטים צריכים להיות ממין הכנף ענו שזוהי דעת מרן השו"ע (סימן ט סעיף ה), אך מרן הרמ"א כבר חלק עליו וסבר שלא משנה מה צבע הטלית, לעולם הפתילות צריך שיהיו לבנות. לכן התרומות הדשן היה עושה בטלית שלו פסים כחולים, כפי שנוהגים כיום האשכנזים, שכך אנו זוכרים את התכלת. אם כי גם אז החוטים יהיו לבנים בלבד. וגם לדעת מרן בדיעבד זה בסדר, אם כי הספרדים נוהגים כדעת החיד"א (שיורי ברכה סימן ט) שהטלית תהיה לבנה לחלוטין. לגבי מה שחששו לעשות צבעים בפתילות הוא משום 'קלא אילן', כלומר צבע שאינו נכון כתכלת שמופק ממין אילן, ואסור שיהיה בטלית. אך כל החשש הוא שמא תהא רמאות או טעות של אחרים, מה שלא שייך לשיטת המתירים כאן, שלדעתם זהו החלזון ולא חששנו לרמאות.

לגבי הטענה שהתכלת תלוי בבית המקדש ניתן לענות שישנן כמה וכמה הוכחות שבדורות שאחר חורבן בית המקדש השתמשו בתכלת, כך שאין הכוונה שהתכלת נעלם לחלוטין, אלא הצטמצמה מציאות בעולם.

ישנן שאלות רבות נוספות הזקוקות למענה, כגון השאלה שהחלזון המדובר צריך שיהיה כשר לאכילה, שהרי השתמשו בו לבגדי כהונה, וצריך שיהיה מן המותר בפיך (החיד"א). אך ניתן לומר שאולי הכוונה לצבע של החלזון ולא שהחלזון עצמו יהיה מן המותר בפיך.